

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., $\frac{1}{4}$ an 2 fl. 50 cr., $\frac{1}{2}$ an 5 fl., 1 an 10 fl.
Pentru ducerea la casă cu 18 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., $\frac{1}{4}$ an 3 fl. 50 cr., $\frac{1}{2}$ an 7 fl.
1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

$\frac{1}{4}$ an 10 franci, $\frac{1}{2}$ an 20 franci, 1 an 40 franci

Abonamente se fac numai plătindu-se înainte.

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a doua-oră 6 cr.
a treia-oră 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Redacția și administrația: Strada Poplăș Nr. 15.

Telefon Nr. 14.

Se prenumără și la poște și la librării.

Epistole nefrancate se refușă. — Manuscripte nu se înapoiază.
Nimeri singuratici la 5 cr. se vând la „Tipografia”, soc pe acțiuni

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

Nu e perhorecat!

(S) Revenim asupra unui lucru, căruia, — deși nu e mai mult nou, trebuie totuși să-i dăm o însemnată oare-care. A făcut-o aceasta presa străină europeană, — se o facem și noi. E vorba de cunoscutul comunicat oficial, cu care guvernul unguresc se încearcă a-și motiva oprirea conferinței noastre naționale, convocată la Sibiu. E clasic acest comunicat.

Nici că poate fi altfel, când ne gândim, că s'a plămădit în creerii baronului Bánffy și a fost pus pe hârtie în cabinetul lui Jeszenszky. Două capacități atât de însemnate, nu pot se pune la cale decât numai lucruri mari. Lucru mare a fost oprirea conferinței noastre; atât de mare, încât nu numai noi, dar întreaga presă europeană s'a împedecat în această nouă volnicie a guvernului unguresc. Presa străină și-a spus verdictul, și acesta a fost zdrobitor pentru guvernul lui Bánffy. Strins cu ușa, lucru firesc, că Bánffy a venit să dreagă greșeala făcută. A edat comunicatul cunoscut. Și a făcut-o aceasta fără a se gândi că-și da tot mai bine — în gropi. Comunicatul din întrebare e o perfectă iconă a încurcării în care se află astăzi guvernul unguresc în — chestiunea națională.

Ar voi să o dreagă și nu știe cum. Ar voi să-și apere poziția, dar nu poate, pentru că nu are motive, și nu are basă legală. În marea sa zăpăceală, și lovind încoace și încolo, face niște declarațiuni, cari pentru noi sunt foarte prețioase. Căci ce zice guvernul? Reproducem încă odată din cuvânt în cuvânt comunicatul său.

— „Autoritățile maghiare au oprit conferința din Sibiu, nu din motivul, că scopul ei era luarea unei poziții față de alegerile dietale, din partea acelor alegători, cari stau pe baza programului lor național, ci simplu pentru aceea, pentru că convocatorii ei, contrar ș-ului 1 din legea despre naționalități, considerată ca lege fundamentală, au convocat pe alegătorii cari stau pe baza programului național, nu fără deosebire de confesiune și naționalitate, ci exclusiv numai pe membrii naționalității române, și chiar și dintre acestia nu pe toți, ci numai pe reprezentanții alegătorilor, astfel, că în modul acesta participarea directă a unei minorități de vederi contrare, s'a făcut cu totul imposibilă. Că autoritățile oprind conferința din Sibiu, nu au perhorecat programul politic care se abate dela programul guvernului, se vede evident de acolo, că o conferință analogă a partidului popular sâsesc, care ții are de basă un asemenea program, a fost conceasă fără greutate în momentul în care autoritățile au aflat, că conducătorii partidului au convocat alegătorii fără deosebire de confesiune și naționalitate”.

Din aceste cuvinte, lăsând la o parte înțelepciunile de dubioasă valoare, pe cari le vom aprecia altă-dată, vedem eșind la iveală și un lucru bun; acela

cari s'a decretat desființarea, și căroră noi nu ne-am supus.

Se știe, că un program politic nu-l face un singur om, și nu se face pentru un singur om; se face pentru un popor întreg, sau cel puțin pentru o parte din acel popor. Programul nostru „neperhorecat” din partea autorităților maghiare, e dară programul poporului român. Și atunci, când mai mulți, un popor întreg chiar, ține la unul și același program, aderenții acestui program formează un — partid. Un partid politic apoi, se știe, că nu-și execută singur hotărârile sale, ci cu ajutorul unui comitet ales din sinul său. Prin urmare: „neperhorecabil” fiind programul nostru tot atât de neperhorecabil e partidul nostru și comitetul nostru național.

În mod indirect, și poate fără-ca să o voească, guvernul vine dară și ne declară, că a fost o revoltătoare călcare de lege încercarea de desființare a comitetului nostru național și a partidului nostru. Și făcând-o aceasta declară totodată, că nici partidul și nici comitetul nostru național nu poate fi perhorecat în viitor. Va se zică partidul există, comitetul există, pentru că: există programul nostru național.

A greșe și lucru omenesc. A îndreptă greșeala e lucru nobil și de virtute. Baronul Bánffy, prin declarațiunea făcută, îndreaptă greșeala antecesorilor sei, cari au declarat — firește în mod ilegal — de disolvat partidul și comitetul nostru național. — Așteptăm dară, ca tot acest baron Bánffy să vină și să îndrepte și greșelile subalternilor sei proprii, comise cu oprirea conferinței generale electorale a alegătorilor români, poate că numai din hiperzel patriotic; căci un partid politic, cu program politic neperhorecabil din partea autorităților maghiare, poate să-și aleagă singur modul de intrinire, fără a fi legat de dorințele autorităților. Așa se face aceasta în state constituționale. Baronul Bánffy se ne dee probe, că și noi ne aflăm în stat constituțional.

Ocasiunea i-se va da în timpul cel mai scurt, înaintându-i-se un recurs bine motivat în contra opririi conferinței. Nu e târziu; guvernul unguresc poate să repareze multe din greșelile sale de până acum, — comise față de poporul român din Ungaria, Transilvania și Banat.

O va face? Va îndrepta multe sale greșeli? Nu credem. Guvernul actual ni-a dat atâtea dovezi de intoleranță, încât nu putem aștepta nici un bine dela reprezentanții sei. Nu-i rugăm să ne facă nici un bine; dar' fi provocăm să-și facă datoria! Lege avem, de lege ne ținem, — țină-se și guvernul de lege!

Sibiu, 10 Noemvrie n.

Ugroniștii se organizează. Partidul ugronist a ținut o conferință, Sâmbătă în 9 Noemvrie n. în Budapesta, la care au luat parte toți deputații aleși de curând și aparținători grupului acestuia — câțiva deputați dintre cei vechi rămași fără mandat, precum și unii dintre candidații de deputați — dela alegerile expirate. Conferința a decis că va lupta și mai departe în și, afară de parlament pentru ducerea la isbândă a progra-

de 21 Noemvrie în Budapesta, în scopul de a organiza partidul pretindându-se în țeară. Sânt de remarcate ideile deputatului Holló Lajos desvoltate în această conferință, că adevărat: „situația actuală parlamentară nu poate fi durabilă, pe lângă toată majoritatea guvernului.

Chestiunea „cuotei” poate ușor să provoace o catastrofă nu numai în sinul guvernului, ci și în sinul partidului liberal”.

Cum se vede, ugroniștii au speranță se pășească la primăvară de nou în lupta electorală, și de aceea încep să se organizeze din vreme.

Contra lui Bismarck. Un redactor dela *Berliner Tageblatt* a avut întrevvedere, cu un distins diplomat, care i-ar fi comunicat, că deși destăinuirile lui Bismarck nu

vor avea urmări regretabile, totuși faptul nu se poate nega, că în puterile coalițe s'a născut un simțământ de răceală față de Germania, din motivul, că despre contractul legat între Germania și Rusia, statele interesate (Austro-Ungaria și Italia) nu au fost informate la timpul său. Acest distins diplomat a rostit apoi la adresa lui Bismarck următoarele grațiosități: „Accentuez, că în destăinuirile acestea venite din Friedrichsruhe este un anumit sistem. Urmasul lui Bismarck e atacat când pentru politica actuală comercială, când pentru chestiuni externe; când apoi eară se încep agitațiuni contra Polonilor.

Acestea sânt mine săpate în pădure, ear' presa, care merge orbiș după Bismarck dă foc, când la una, când la alta, făcând să sară flăcările în sus. Aceasta o vedem întemplantu-du-se numai de când s'a retras Bismarck, căci de atunci s'au început urmărirea de rasă și naționalitate, de atunci s'au puhăvit relațiunile interne în țeară. Domnul din Friedrichsruhe a provocat aceste stări de lucruri!.. Nu în Caprivi, nu în Marschall, ci în Împăratul a voit Bismarck să lovească!”

E grea acuză ce i-se face omului de fer!

Mandatul lui Apponyi.

Baronul Bánffy i-a pus în cuget să scoată din parlament cu ori-ce preț pe contele Apponyi. În coloanele lui *Pol. Corr.* se publică adevăratul comunicat: „E constatat în mod exact, că la alegerea de deputat din Jászberény s'au comis mari neregularități, cari formează baza dificultății mandatului lui Apponyi. Așa de pildă s'au dat voturi în numele celor morți și a celor absenți, și au fost acceptate de bune. Observările bărbatilor de încredere făcute în această direcțiune, președintele de alegere nu le-a băgat în seamă. De altă parte mulți alegători ai ministrului Erdélyi au fost respinși fără motiv și fără a li-se trece la protocol protestul. Pe calea aceasta Apponyi a primit mai mult ca 100 de voturi ilegale, pe când majoritatea sa era numai 88 de voturi”.

Care va se zică, mandatul lui Apponyi va fi atacat, dificultăți și verosimil cassat, ear' la noua alegere baronul Bánffy va face tot posibilul, ca să nu fie mai mult ales acest opozițional rău de gură. Aceasta o înțelegem; nu înțelegem însă un lucru. Cum de vorbește baronul Bánffy totdeauna prin gura lui *Pol. Corr.* din Viena, și nu prin roșul organelor sale — maghiare??

Intrunirea conservativilor. Partidul conservativ din România a ținut Duminecă o mare intrunire publică, în București în care s'a dat cetire unei petițiuni, ce se va adresa Regelui Carol în afacerea metropolitului Ghendărie, și care se sfârșește astfel:

Sire! Na este cu puțință ca biserica română să se rămână în starea în care se află, cu autoritatea păstorului ei veștejită, și cu capul ei, victimă a unui act de ură și de siluire, nici măcar acoperit de o față mai respectuoasă a formelor.

Cu inimile cernite rugăm pe Maestata Voastră să facă dreptate.

Fără dreptate, Sire, nu se pot împăca cugetele noastre, și nu se poate readuce printr- noi pacea și liniștea. Dimpotrivă, dacă această nedreptate se va urma până în capăt,

de turburare, încât viața noastră creștinească să se împartă în schisme necunoscute până acum la noi, și cari nu pot decât să micșoreze vaza bisericii ortodoxe române și se o pună în neputință de a-și îndeplini înalta ei chemare de diriguitoare a sufletelor, de mângăietoare a suferințelor, de propoveditoare a adevărului, a virtuții și a nădejdi.

De aceea, Sire, rugăm pe M. V. să facă dreptate.

Dacă capul bisericii noastre este vinovat, să fie judecat și osândit, dar' judecat omeneste și creștinește, ear' nu sugrumat, cum nu se sugrumă nici făcătorii de rele.

Dacă este nevinovat, să se ridice după el învinuirile și hula.

Chestiunea naționalităților la universitatea din Bruxella.

Chestiunea națională continuă a fi discutată în întreaga Europă. În presă, în intruniri publice, și în timpul din urmă chiar și de pe catedră. Savantul profesor, *H. Pergameni* dela universitatea liberă din Bruxella încă a atins-o în prelegerile sale, și încă într'un mod favorabil pentru noi. Raportul ce ni-se trimite și pe care îl publicăm mai la vale, dovedește din destul, că e bine cunoscută, bine judecată și bine apărută în străinătate chestiunea noastră; ear' pe calea aceasta, trebuie să eșim biruitori din lupta începută.

Eată raportul:

Bruxella, 8 Nov. n.

De când se agită chestiunea română și slavă din Ungaria înaintea Europei, celebra *universitate liberă din Bruxella* (universitate liberală, fondată în anul 1833) a arătat în diverse ocațiuni cea mai vie simpatie pentru chestiunea naționalităților din Ungaria, luând întotdeauna apărarea Românilor și Slavilor subjugăți.

O nouă dovadă a dat-o zilele aceste savantul profesor *H. Pergameni*, autor a o mulțime de uvrăgi literare și istorice, care predă istoria, geografia și istoria literaturii franceze la facultatea de filosofie și litere, dela universitatea liberă.

În cursul său asupra istoriei moderne, pe care îl face în anul al 2-lea al facultății de filosofie și litere, di *Pergameni*, vorbind despre desființarea Ungariei de către Turci în 1526 la Mohács, a zis între altele următoarele:

„Ungurii nu s'au mai putut ridica decât după trei secole, în lupta necurmată cu Casa de Austria, pentru a dobândi visul lor nerealisat până acum: independența Ungariei. Dela 1867, de când s'a încheiat pactul dualistic (Ausgleich), se vorbește earăși de-o Ungarie.

„Pretențiunile Ungurilor însă, sânt enorme. Închipuiți-vă că Ungurii, cari ca poporație nu constituiesc în Ungaria decât o minoritate de 5 sau 6 milioane față cu o majoritate de 10 milioane de Români și de Slavi, pe lângă că asupresc naționalitățile nemaghiare, dar' merg până acolo, încât la fiecare renouire de 10 ani a pactului dualistic cer desfacerea Ungariei de Austria, pretinzând o uniune pur personală și anume ca numai persoana Regelui să fie comună.

„Acest lucru ar fi un mare pericol pentru liniștea și desvoltarea Europei, căci îndată-ce s'ar realiza visul de independență al Ungurilor, ear' Austria n'ar mai avea nici un amestec în Ungaria (adecă n'ar mai avea nimic comun cu ea în afară de persoana Împăratului), ar începe atunci Maghiarii să oprească în așa mod teribil pe Români și pe Slavi, încât ar da naștere unui înfricoșat războiu civil.

„De aceea trebuie să cunoaștem bine situația politică a Ungariei și luptele naționalităților din sinul ei, căci azi Ungaria prin asuprirea Românilor și Slavilor

stăine mai importantă și mai vitală, ca chestiunea naționalităților din Ungaria”.

Această parte a cursului dlui *H. Pergameni*, fiind expusă cu o mare însuflețire și elocuență a fost viu și îndelung aplaudată de studenții belgieni.

Ce odioși au ajuns Maghiarii, dacă până și profesorii universitari din occidentul Europei, când se ocupă în treacăt cu rolul Maghiarilor la începutul timpurilor moderne, nu se pot opri de a nu denunța de pe catedră pe Maghiari, ca sugrumători ai naționalităților și periculoși pentru liniștea și pacea Europei.

Lumea începe a-i cunoaște în adevărata lor lumină.

Alegerile și presa străină.

Am publicat în traducere un articol al ziarului „*l'Indépendance belge*” asupra situațiunii electorale în Ungaria și curentelor politice din această țeară.

Astăzi facem loc unui al doilea articol, pe care importantul ziar belgian îl intitulează „*Blâvezările legii electorale ungurești*” și care a apărut tocmai în ajunul alegerilor.

Eată-l:

În ajunul alegerilor care încep, nu e fără interes a reveni asupra situațiunii particulare făcând naționalităților nemaghiare din punctul de vedere al reprezentațiunii parlamentare. Numai expunerea legii electorale ungare va ajunge pentru a arăta, că abstinența observată de *ontlues*-ii nemaghiari este singura conduită demnă și conformă intereselor acestor rase.

Sânt în această capo d'operă de machiavelism capete de articole, cifre, distincțiuni, a căror savoare vor aprecia-o amatorii de originalități...

* * *

Ca introducere, legea electorală din 1874, în vigoare și astăzi, împarte țeara în două părți, cari corăspund una Ungariei propriu zise, alta Transilvaniei, — denumiri pe care legea le evită cu toate aceste, și pe care le înlocuiește cu amănata distincție următoare:

Din punctul de vedere electoral țeara se împarte în două regiuni: regiunea unde se aplică dispozițiunile art. 5 al legii din 1848 și regiunea unde se aplică dispozițiunile articolului 2 al legii transilvane din același an.

Legea transilvăneană în chestiune subordonează dreptul de vot la condițiuni cu mult mai grele decât legea ungară din 1848. Sânt deci în realitate două legi electorale diferite, având putere una în Ungaria propriu zisă și alta Transilvania... E adevărat că cele v'ro două sute de mii de Maghiari din Transilvania sufer contra-lovitura acestei situațiuni excepționale, dar' avantajile ce le asigură legea sub alte raporturi, compensează cu prisos prejudiciul ce rezultă pentru ei din regimul impus țerii lor natale.

Cât pentru sistemul electoral care înfloarește în țeara magnatălor se știe, că dreptul de vot e basat pe cens. Ear' pentru a stabili censul, pentru a defini condițiunile de admisibilitate la exercitiul dreptului de vot, art. 1—17 al legii, formulează mai mult de treizeci de criterii diferite, cari pot să fie aplicate fiecare, după placul capriciilor și intereselor celor cari președesc la confecționarea listelor electorale. După-cum se invocă cutare articol sau cutare altul, fiecare se poate vedea rinduit printre privilegiții chemați la vot sau aruncați în categoria nealegătorilor. Naște din această concepțiune legislativă, de nenumerate ori veștejită chiar de ziarele maghiare, o astfel de confusiune, încât nici cei mai isteți n'ar ști să se regăsească în dedalul creat de imaginația legislatorului maghiar. Dacă guvernul ori agenții sei voesc se exclud dela dreptul de vot persoane sau grupuri de persoane ce nu-i convin, ei pot ori-când, pentru a motiva o decisiune arbitrară, să se sprigine pe unul sau altul articu de lege, fără-ca nimeni se poată invoca un text formal și mai probant de cât cel invocat de autorități.

Că guvernul usează și abusează, în de-

ispita e într'adevăr prea mare, ca să nu-l seducă.

Cifrele următoare vor dovedi o de altminteale. Populația Transilvaniei, ca să nu vorbim decât de această parte a țerii, reprezintă 14% asupra populațiunii întregului regat, în timp ce aceeași regiune nu contează decât pentru 9% în cifra totală de alegători ai Ungariei. În cele 4 departamente ale Transilvaniei, unde Maghiarii sânt în majoritate ca populație, sânt 6 alegători la 100 de locuitori; din contră, în cele 11 departamente populate aproape exclusiv de Români, numai 2 locuitori din 100 au drept de vot!

Îmbucătățirea circumscripțiunilor electorale în Transilvania, acolo unde populația maghiară se amestecă cu populația română, e de altminteale atât de ingenios făcută, încât

care nu e perhorecat din partea autorităților maghiare. Avem dară un program tolerat, un program care poate fi, care trebuie să fie tolerat. Această declarațiune, făcută din partea cea mai competentă, o luăm la cunoștință. Pentru-că în momentul în care guvernul vine și declară de „neperhorecabil” programul nostru național, vine și recunoaște singur, că tot atât de puțin perhorecabil e partidul nostru național, și comitetul nostru național. Și făcându-o aceasta, recunoaște singur, că desființarea partidului nostru național, și desființarea comitetului nostru național, a fost un act de violență, comis din partea guvernului unguresc, și că noi Români, am fost în drept atunci, când am declarat de nul și neexistente, ordinațiunile guvernului, prin

marea masă de Români e zdrobită de o minoritate maghiară, — și se poate vedea pe o hartă electorală a Ungariei o înfrângere de curbe, de linii drepte, de triunghiuri și de poligoane de o extravaganta nebulă, care face probă de prodigioasă abilitate a desemnatilor guvernamentali.

Mai mult, în părțile teritoriului Transilvaniei, unde populația română e compactă și unde, prin urmare, e imposibil a o reduce la neputință prin înfrângerea solului, fără a depăși ultimele limite ale fantasiei administrative, s'a dat circumscripțiilor (curat maghiare) o întindere, care falsifică completăminten reprezentarea.

Cea mai mare circumscripție a Ungariei e românească și numără 5720 de alegători, cea mai mică, care e maghiară, are 158. Și fiecare circumscripție trimite un deputat în parlament. Concluzie: 1 Maghiar valorează cât 36 de Români! Eată într'adevăr egalitatea cetățenilor înaintea legii!

O altă comparație: Circumscripția română a Caransebeșului numeră singură mai mulți alegători decât 12 circumscripțiuni maghiare!

Nu e totul. În arondismentele mixte, unicul centru de vot, acolo unde toți alegătorii trebuie să se ducă pentru a-și exercita dreptul, e totdeauna ales în localitățile maghiare cele mai depărtate, așa încât, fiind dată starea de comunicație de acolo, trebuiesc două și uneori trei zile alegătorilor români pentru a se transporta la centrul fixat de administrație. Cine ar îndrăzni, în asemenea condițiuni să blameze pe acești nenorociți, dacă nu se arată totdeauna grăbiți a-și îndeplini datoriile lor cetățenești?

Dar' eată aceea-ce e încă și mai extraordinar, — și omul e câte-odată tentat să se întrebe, dacă într'adevăr se găsește într-o țară civilizată. *Votul este public și oral!* În loc de a se strădui pe furie în liniștea unui culoar și a depune buletinul sau la adăpostul ori-cărei indiscreții, alegătorul, acolo, trebuie să proclame, cu vocea tare și respectată, înaintea gravilor scrutători asistați de gendarmi bine înarmați, numele aleșului... „inimii sale!”

Când, în ciuda tuturor acestor impedimente, într'un elan de patriotism, cum asemenea elanuri se vedea la popoarele oprimate, Români se decid a merge la urnă, strângându-și rîndurile și își manifestă voința de a vota pentru candidatul lor preferit, populația maghiară și forța armată chiar îl împiedecă de a exercita un drept, care s'ar cuveni să fie sfânt. S'a întâmplat de mai multe ori, că sătenii, cari trebuiau să treacă un riu pentru a se duce la vot, găseau punțile tăiate și celalalt mal păzit de un cordon de gendarmi!

Sau se găsea că e încă și mai simplu de a se opri candidatul român, sub pretext de agitațiune, în momentul când voia să plece și să propună candidatura la biroul de vot și a nu-l elibera decât după expirarea termenului fixat în această privință prin lege. Așa încât, în virtutea art. 71 din legea electorală, care autorizează pe președintele birourilor să proclame ales candidatul care n'ar avea concurent, aspirantul român, ajungând prea târziu, trebuie să se întoarcă fără nici o is-

pravă, în mijlocul ironiilor populației maghiare învelită de mesaventura unui adversar. Astfel, sefi cei mai autorizați ai partidului guvernamental, dd. Tisza, baron Báuffy, de Hieronymi, de Weklye, etc., nereușind a se alege în nici un departament maghiar, făceau să fie proclamați deputați, în condițiunile pe care le expunem mai sus, în cercuri românești.

Să se mai adauge la aceasta actele de presiune oficială, atentatele de tot felul aduse libertății votului, — și vom avea o idee exactă de mecanismul electoral al unei țări, care își ia ifose de a da lecțiuni de liberalism celorlalte națiuni europene.

În fața unei organizațiuni atât de formidabile, Români din Transilvania și Ungaria au depus armele și luptă în afară de parlament pentru interesele ce le sînt scumpe. Duzina de deputați, pe care ei ar reuși poste, în cazul cel mai favorabil să aleagă, n'ar schimba într-o nimică situația și guvernul ar continua să recruteze majoritatea sa oportunistă în circumscripțiunile nemaghiare. Mai mult încă, el ar putea zice bravilor promotori ai mișcării române: „Vedeți, poporul român, ale căruia interese pretindeți că le apărați, este cu noi și aprobă politica noastră, de oare-ce el ne dă spriginitorii cei mai fideli și mai zeloși?”

Români, și după ei Slavii, cari se găsesc în condițiuni analoge, au văzut foarte bine aparența de legalitate ce ar da-o politicii de maghiarizare a guvernului unguresc, luând o parte activă în luptele electorale. Ei au făcut deci un act cuminte abținându-se.

Lupta electorală este astfel concentrată între oameni din aceeași casă, — și parlamentul viitor, ori-care ar fi compoziția sa din punctul de vedere al partidelor va reprezenta, ca și parlamentul disolvat, exclusiv numai rasa maghiară. El nu poate pretinde, că reprezintă Ungaria; — și astfel va fi și pe viitor, căci vreme naționalitățile nemaghiare, care alcătuiesc majoritatea regalului, vor rămâne în afară de lege, ca niște paria, față de acei Maghiari, cari au încercat și ei o revoluție, pentru a scutura niște lanțuri cu mult mai ușoare, decât cele sub care astăzi ei copleșesc populațiunile străine de rasa lor.

Studentilor din Blaj.

— Epistolă deschisă. —

Viena, 7 Noembrie n.

Fraților! De profundă durere ne sînt cuprinsese inimile, indignare ne amărăște sufletele. Rușinea, ce ne mîna sîngele în față când privim în ochii străinilor, ne impune datoria să grăm cătră voi. Blajul și-a profanat renumele glorios, Blajul a desonorat caracterul nepătat al românismului, prin voi, prin reprezentanții viitorului neamului nostru, prin voi, în inimile cărora tot picur de sînge ar trebui să fearbă de înalt entuziasm pentru idealuri sfinte.

Nu vă desprețuim, — ați fost seduși! Vă condamnăm însă, pentru-că ați lăsat să fiți seduși.

Nu vă deplângem, căci numai prostul și cel persecutat de urșită merită să fie deplâns.

Deplângem însă soarta neamului nostru, căruia nu i-a fost dat să producă înimi juvenile mai nobile, caractere tinere mai mari, deplângem pe bătrânii nostri conducători, lupta și jertfele cărora par a fi pierdute în vînt, deplângem soarta noastră, a tinerimii academice, pentru-că sîmțim că credeam că am sîmțenat-o în sufletele noastre, spre a produce mai mînoase roade pentru poporul nostru, în loc de a înverzi, pare a fi putrezită! Dar' nu! Voi nu puteți fi perduți pentru neamul românesc. Sînteți prea tineri, decât să vă fi putut ademini egoismul, corupțiunea și oportunistul. Voi nu ați voit să pătați numele Blajului, renumele românismului!

Nu ați voit să lingeați piciorul, care calcă tot ce aveți mai sacru.

Nu ați voit să nerușinați o pagină a gimnasiului vostru, care tot numai pagine de aur a înserat în istoria noastră.

Nu! Nu ați voit-o, nu ați putut-o voi; ați fost siliți să o faceți!

Ori totuși, — să fie cu puțință, ca voi să fiți păcătuit conștienți?

Să fie cu puțință, ca voi, inimi tinere să vă fiți vîndut sufletul pentru bani?

O, — atunci rămân-vă necinstite numele, fiți blamați pentru totdeauna și primiți blăstămul nostru, răsplata durerii și rușinii ce ni-o ați cauzat.

Dar' nu, nu este posibil, să fiți voi vinovați. Voi sînteți numai jertfele inocente ale pătoșilor.

Superiorii v'au sedus!

S'au provocat la interesele românismului, la supunerea creștinească, la disciplină!

V'au intimidat cu forța, ce o posed asupra voastră? Ați fost siliți să ascultați!

Astfel ne răspundeți — o știm!

Să nu uitați, că și între superiori sînt farisei, cari vînd ideea pentru 30 de arginți, strigînd, că vocea să conserve interesele neamului lor! Supunerea față de acestia este contrară sublimelor principii etice-creștinești, căci este supunerea oarbă a mameleului efeminat, disciplina pretinsă de atari scelerati degenează în servilism de sclavi!

Nu vă faceți complici cu dînșii, nu ascultați de ei de frica forței ce o au în mîna.

Fii tineri de caracter, căci de acestia are lipsă neamul nostru, spre a se pute elibera din jugul tiraniei! Apărați principiul libertății convingerii!

Dovediți-le, că și fiul poporului nostru știu să steie intransigenți pe baza supremiei morale: de a se lăsa mai bine înfrunți, nimiciți, decât de a renunța la dreptul de a dispune ei înșiși asupra voinței, asupra credinței lor!

Astfel dînșii se vor înfrica de voi, căci opiniunea publică românească va fi cu voi în contra lor!

Fiește-care peatră a edificiului gimnasiului din Blaj e un memento la adresa conducătorilor voștri, căci întregul nostru neam a clădit acel gimnasiu și astfel întregul nostru neam are dreptul de a judeca asupra creațiunii sale.

Și voi, cari sînteți azi în fața libertății academice, voi octavanilor și septimanilor, voi să fiți uitați, ce a sîvîșit tinerimea din Blaj înainte cu doi ani afirmînd-și convingerea?

domnișoară, firește, și apoi voiam să ved și ruinele anticiei bisericii.

Și ne-am dus...

Preotul, un bătrîn venerabil, preotessa un adevărat tip de Săsoaică bătrînă, ne primiră bine și ne conduseră în salon... Peste puțin timp apăr și domnișoara Mina, fiica preotului...

Avea pîrl roșu și ochii verzui, buzele nu-i erau nici prea groase și nici prea subțiri... talia i-ar fi putut fi puțin mai svelta. Nu era ce-i drept o frumusețe.

Și s'a început o conversație vie între noi toți...

Firește, eu ca tînăr, începui a da ocolul pe lângă doamnă și domnișoară...

O, și cu cîtă modestie îmi spunea doamna bătrînă, jumătate pe sasește și jumătate pe românește: „Meine Mina ist cultivirt” — și-mi enumăra câte școli a absolvat — și d-șoara Mina, cu cîtă grațiositate zimbă plecînd privirea...

Am cercetat apoi ruinele bisericii... De câte glorii și vitejii n'ar ști ele povesti, dacă ar avea graiu...

În aceste ziduri, când Turcii năvălau și prădau ținuturile din giur cu foc și sabie, se adunau și Români și Sașii — și cu toții se unire luptau în contra inamicului comun.

Osre-acum se nu se mai poată face uoie între noi spre luptă comună, când și noi și ei pe o formă sîntem amenințați din partea aceluiași dușman, cu toată nimicire?

Oare Sașii și Români așa de tare s'au înstrăinat, încât se nu se mai poată uni nici-căd?!...

Nu auziți rîsînd din tot colțul edificiului gimnasiul revolta măreață, deamă de ei, a antecesorilor voștri?

Nu sînteți cuprinși de o rușinoasă decepțiune, când vă cugetați la colegii voștri din Brașov?

Au asuzit urechile voastre pentru tot ce este ideal, de nu auziți cum tot firul de iarbă de pe câmpul libertății, cum undele Tîrnavei și freamîntul frunzelor și adierea vîntului toate, toate șoptesc despre fapte falnice românești?!

Ați uitat trecutul Blajului?

Zădărnice să fi trăit un Clain, un Șineai, un Șuluțiu, un Bănuț?

Ei cu capul ridicat s'au luptat pentru ideile, pentru principiile lor, ei au știut și au dovedit, că numai privind în ochii adversarului poți să învingi, ei au fost conștienți, că nu prin șiretenia supunerii slugarnice, ci numai prin curajul bărbătesc se pot câștiga laurii victoriei!

Ca și ei să fiți și voi!

Pe ei să-i urmați și voi!

Nu ascultați de nimenia, decât de șoapta sentimentului vostru necorupt și de cei superiori, cari au inimă curată românească și un suflet candid, nepătat.

Priviți în momente de încercare la trecutul, la istoria Blajului! Învățați din ea și faceți precum ea vă învață: „*Emori per virtutem praeat, quam vitam miseram atque inhonestam, ubi alienae superbiae ludibrio fueris, per dedecus amittere!*”

Așa să faceți și numai atunci să vă ajute Dumnezeu!

Cand. med. Alexandra Vajda-Voevod.

Med. Titu Perția.

Drd. T. Liviu Tilea.

Drd. med. Al. Crăciunescu.

Cand. agr. Paul Bogdan.

George Sîrbu, forestier.

Cornel Mesaroșiu, cand. inginer.

Teofil Popovici, cand. ing.

August Venter, jurist.

Med. Maniu Sturdza.

Med. Constantin Măndrila.

Cesar B. Popovici, stud. arch.

Eugen Solomon, stud. med.

Dr. Victor Roșca.

Drd. med. Victor Colceriu.

Dr. med. Ionel C. Capșa.

Eugeniu Muntean, stud. techn.

Aur. Turcan, stud. în for.

Severian Zagrav, stud. jur.

I. Comșa, stud. acad. com.

Carol Konya, stud. fil.

Anreliu Aleman, cand. în med.

Dr. Nicolae Comșa.

Drd. med. Octavian Proșteanu.

Med. Iuliu Malinașiu.

Caius Brediceanu, stud. în drept.

Arcadie Pro opovici, stud. în silv.

Antonini Traian Păscuțiu, stud. tech.

Cornel Proșteanu, stud. acad. com.

Drd. med. L. L. Russu.

Drd. med. Alexandru A. Coriana.

REVISTA PRESEI.

Presa română.

Gazeta Transilvaniei (nr. 239) polemizează cu corespondentul lui *Allg. Zeitung*, care vorbind despre modul convocării „*Sachsentagului*” zice, că a trebuit să fie convocată această conferență în modul în care s'a convocat, fiindcă așa pretind legile existente, cari nu permit grupări de partid după naționalitate și confesiune. „*G. T.*” îi răspunde, că „tocmai fiindcă legea electorală vorbește în genere numai de grupări de partid, fără a specifica soiul acestor grupări, urmează că ea nu exclude grupări de partid, după naționalitate sau confesiune”.

Dreptatea (nr. 239) reproduce în traducere română un articol apărut în *Alkotmány* sub titlul „*La marginea gropii*”, care se termină astfel: „Stăm la marginea gropii! Creștini din Ungaria, de ori-ce confesiune, grăjiți de libertatea voastră, de constituția voastră, de existența voastră națională. Uniți-vă toți și fiți gata de luptă, pentru-că toate acestea sînt periclitate!”

Aforisme politice.

— Una la zi. —

Temporisarea adese atât de folositoare în timpuri calme, perde pe oameni în timpuri extreme. Lamartine.

CRONICĂ

Sibiu, 11 Nov. n. 1896.

Rectorul universității din București. Vineri după amiază s'a făcut la universitatea din București, alegerea unui rector în locul lui Titu Maiorescu, al cărui termen expirase. Rezultatul votului este următorul: Din toți votanții au intrunit domnii: Titu Maiorescu 37 voturi, V. A. Urechia 28 voturi, Dr. Maidărescu 27 voturi și Gr. Ștefănescu 22 voturi. Conform legii, se va înainta ministrului de culte lista ce or trei candidați dintău, cari au intrunit cele mai multe voturi și dintre cari ministrul are dreptul de a numi în demnitatea de rector pe ori-care va crede de cuviință.

Societatea „Petrul Maior” din Budepesta, în sedința generală extraordinară din 7 Noembrie st. n. s'a reconstituit după-cum n'ar comendă în modul următor: *A. Comitetul.* Președinte: Nicolae Pușcan, stud. phil., vicepreședinte: Victor Onișor, stud. juris, secretar: Nicolae Petroviciu stud. juris, notari: Pavel Chimbir, stud. med. și Cornel Pincu, stud. juris, bibliotecar: Dumitru Lupan, stud. phil., casar: Ioan Pascu, stud. juris, controlor: Roman Budnean, stud. med. *B. Comisia literară.* Președinte: Ilarie Chendi, stud. phil., referent: Roman Budnean, stud. med., membri: Axente Bancu, stud. phil., Dumitru Lupan, stud. phil., Victor Onișor, stud. juris, Nicolae Sahed, student phil. și Aurel Vlad, stud. juris.

Mulțumită publică. Prea on. domn Dr. N. Maier, protopop în Sibiu, care a donat pe seama bibliotecii școlare din Apoldului 5 opuri în valoare de 3 fl. 90 cr. precum și mult on. domn Ioan Măcelariu, notar

FOIȚA „TRIBUNEI”.

NE-AM PRICEPUT...

Aveam atâtea să ne spunem, De când noi nu ne-am înfrînit: Un stol întreg de gînduri grele, Păstrate-n suflet tînuț...

Dar' când din nou ne revăzurăm, Pare, că graiul ne-am perdat; C'o singură privire numai, Te-am priceput, m'ai priceput...

Ascanio.

De pe țeara Oltului.

— Impresii de călătorie. —
(Urmare și fine.)

„Ar fi bine domnule toate”, — zise între altele unul, — „numai de nu ne-ar asupri și neîndreptăți stăpînirea așa tare, și de nu ni-ar suge și mîduva din oase, cu dările. Noi, domnule, sîntem boieri, grănițeri, noi n'am fost nici-odată iobagi, avem dreptul de a alege deputați, avem fiecare vot, că sîntem boieri, dar' de când au ajuns Ungurii la putere, par-că sîntem în iobăgie nu alta...”

„D'apoi bine”, — îi reflecta eu, — „d-ta nu știi, că de multă vreme noi nu mai alegem deputați la dieta din Pesta?”

Mă privi mirat...

„Cum se nu, domnule, cum se n'alegem noi deputați? Dar' n'am ales noi și nu avem noi și acum deputat român, pe dl Nicolae Șerban? Și ce mai om de omenie e și dl deputat. Vine așa din când în când pe la noi, ne plătește la sату 'ntreg câteva vedete de vinars, și-și petrece cu fetele și neviele noastre, alătura cu noi... Ce mai om de petrecere Doamne...”

Și pe când vorbea bietul om cu însuflețire, eu mă cugetam la „neul causal”, dintre viitoarele alegeri și purtarea lui Șerban față de popor...

După amezai, fiind timp frumos, am mers să vedem comuna.

Cărța nu e comună mare, jumătate e locuită de Sași și jumătate de Români. Are poziție destul de frumoasă pe malul Oltului, înconjurată de dealuri mici, acoperite cu păduri frumoase...

Nu departe de ea, se întind Carpații cu fațetele lor piscuri Surul și Negoiu... și dincolo de Carpați se întinde frumoasa și bogata Românie... țeara românismului și a libertăților...

Pentru un archeolog, Cărța ar avea mare însemnătate. Există adevărat acolo și azi ruinele unei biserici vechi — știe D-zeu de pe ce timp, și din ruinele acestei biserici, și-au ridicat Sașii biserica lor.

Și fiindcă eu nu sînt de loc străin de ideea de-a lega noi Români o prietenie intimă, chiar și o alianță cu Sașii, cu bucurie am primit favițarea prietenului meu de-a cerceta pe preotul cel săseșc.

Și mă îndemnam multe să merg la preotul cel săseșc... Auzisem adevărat că are o fată,

domnișoară, firește, și apoi voiam să ved și ruinele anticiei bisericii.

Și ne-am dus...

Preotul, un bătrîn venerabil, preotessa un adevărat tip de Săsoaică bătrînă, ne primiră bine și ne conduseră în salon... Peste puțin timp apăr și domnișoara Mina, fiica preotului...

Avea pîrl roșu și ochii verzui, buzele nu-i erau nici prea groase și nici prea subțiri... talia i-ar fi putut fi puțin mai svelta. Nu era ce-i drept o frumusețe.

Și s'a început o conversație vie între noi toți...

Firește, eu ca tînăr, începui a da ocolul pe lângă doamnă și domnișoară...

O, și cu cîtă modestie îmi spunea doamna bătrînă, jumătate pe sasește și jumătate pe românește: „Meine Mina ist cultivirt” — și-mi enumăra câte școli a absolvat — și d-șoara Mina, cu cîtă grațiositate zimbă plecînd privirea...

Am cercetat apoi ruinele bisericii... De câte glorii și vitejii n'ar ști ele povesti, dacă ar avea graiu...

În aceste ziduri, când Turcii năvălau și prădau ținuturile din giur cu foc și sabie, se adunau și Români și Sașii — și cu toții se unire luptau în contra inamicului comun.

Osre-acum se nu se mai poată face uoie între noi spre luptă comună, când și noi și ei pe o formă sîntem amenințați din partea aceluiași dușman, cu toată nimicire?

Oare Sașii și Români așa de tare s'au înstrăinat, încât se nu se mai poată uni nici-căd?!...

Și fiind timpul de tot frumoasă, eu propusei să trecem Oltul, să facem o preumblare prin pădurile din nemijlocita apropiere, cari în mod așa de frumos și pitoresc, împodobiau drăgălașele coline din giur.

Propunerea mea a fost primită — domnișoara Mina ne însoți, părăsirăm casa preotului și trecurăm Oltul.

Pe drumul ce ducea de-alungul Oltului, rîsneau duos și dulce accentele unei doine, isvorită din o inimă arsă de doruri:

Măndră dorul dela tine
Peste multe dealuri vine,
Băndează, draga mea.

Câte flori sînt prin Bănat
Tot cu lacrimi le-am udat
Băndează, draga mea...

Inima începî din nou să-mi bată cu putere...

Oare-cum curios, să ved cine doinește pe țeara Oltului despre Bănat și despre Băndează... mi-am îndrept pașii înapoi, și pe drum venia un tînăr frumos, călare pe un cal îngreunat cu mai mulți saci...

„De unde ești voinice”, îl întrebai eu.

„De aici domnule”.

„Dar' de unde vii?”

Tînărul oftă lung... și-mi răspunse:

„De departe domnule, foarte de departe, din Bănat, de pe la Oravița, Timișoara, Lugoj. Am fost să strîng faguri, căci mă neguțătoresc cu ceară. Ce să facem domnule, să putem și noi trăi... Ce mai fete pe-a-colo..., ce mai oameni!”

Și porni din nou, și din nou începî să doinească.

Și de câte ori rostia doios și rar refrenul doinei:

„Băndează, draga mea”
totdeauna tresăream, și gîndul mă ducea spre Bănat, la... ea!

Ah! de Mina sîrmăna, mi-am fost uitat cu totul... Ea pășea alături cu mine mîrunt și îndesat. O privii lung... lung, și ea zîmbi clipid din genele-i roșii, cari îi acopereau o hii verzi, și zise în românește cu un accent săseșc, șod de tot:

„Ce frumos pe aici...”

Îmi întorsei capul și-mi veni să rîd...

În amurg ne-am reîntors în sat... și în zorile zilei următoare am părăsit Cărța...

Nu știu de ce îmi părea rău,

Pentru redacție și editură responsabil: Andrei Baltes
Proprietar: Pentru „Tipografia”, societate p
acțiuni: V. H. Dressanoff.

